

Психопортрет Григора Тютюнника: кореляція психосоматики і характеру

У статті запропоновано психофізіологічний підхід до аналізу психопортрета митця. Визначено та проаналізовано основні теорії типів особистості, основані на особливостях соматики. На матеріалі описів зовнішності Гр. Тютюнника, фотографій, спогадів про письменника окреслено риси характеру і темпераменту митця.

Ключові слова: психопортрет, психосоматика, психофізіогноміка, характер, темперамент.

У сучасному літературознавстві останнім часом спостерігаємо активізацію інтересу науковців до використання здобутків психофізіології та психопатології. Свідченням цього є праці В. Даниленка [3], Н. Зборовської [4], А. Козлова [7], С. Михиди [8], А. Островської [9], І. Скляр [11], І. Юрової [16] та ін. Тож цілком очевидним є звернення до методологій, які консолідують надбання і психології, і фізіології, і літературознавства. У зазначеному контексті при вивченні психопортрета митця має місце застосування даних психофізіогноміки, адже, за переконаннями психологів [11], між зовнішністю людини та рисами її характеру і темпераменту існує тісний зв'язок. Таким чином, за зовнішніми ознаками людини можна не лише встановити тип захворювання (як традиційно вважалося), а й визначити психологічні характеристики особистості, дізнатися про її професію, хобі. Дослідження психофізіології особистості можна було б вважати прерогативою лише психології, проте, спільним об'єктом вивчення і психології, і літературознавства є особистість. Тому вважаємо доцільним застосування психологічних методів та прийомів у літературознавстві при вивченні психосоматичної підструктури особистості письменника.

Мета цієї наукової студії – спроба окреслити штрихи до психопортрета Гр. Тютюнника, застосовуючи методологічні системи психофізіогноміки. За об'єкт дослідження обираємо архівні світлини Гр. Тютюнника, фотоальбом Володимира Білоуса, спогади описів зовнішності митця, задокументовані в архівних джерелах, у виданні «Вічна загадка любові», епістолярій.

Дослідження окремих аспектів психіки Гр. Тютюнника (В. Даниленко, Н. Зборовська, Н. Тульчинська, М. Хороб та ін.) не

відповідають доконечному вивченню його психопортрета. Частково ми розглядали характер Гр. Тютюнника у зв'язку з його зовнішністю [10], проте окремого дослідження, присвяченого вивченню психосоматичних аспектів психоструктури письменника у тісному зв'язку з фізіогномікою у літературознавстві немає, що й визначає актуальність статті.

Методологічною основою нашого дослідження є наукові праці з проблем візуальної психофізіодіагностики (І. Бурдон, Е. Кречмер, В. Куліков, Ф. Лассаль, Е. Ледо, М. Обозов, І. Павлов, А. Штангль, В. Шелдон, Г. Щокін).

Ще у 1895 році Ежен Ледо представив типологію особистості, сформовану на основі будови тіла [15]. Науковець виокремив п'ять типів тілобудови, які відповідають п'яти геометричним фігурам, і кожен з яких містив певні особливості, а розбіжності між цими типами породжували внутрішній конфлікт, який в подальшому, на думку фізіолога, впливав на характер. Зокрема, вчений зазначав, що трикутний тип особистості вказує на меланхолійність та енергійність; особистості круглого типу ініціативні, у них розвинена чутливість, вони розумні; люди овального типу вразливі, вони часто змінюють свої думки, але вони дуже талановиті. Зазначимо, що теорія Е. Ледо, на нашу думку, виглядає категоричною і не вселяє довіри. Її недоліком є те, що характеристики кожного типу дуже розмиті і часто повторюються. Очевидним є той факт, що велика кількість учених намагалася вдосконалити, змінити, запропонувати власну методологію вивчення особливостей психіки особистості, її поведінки за допомогою спільних зовнішніх ознак. Це сприяло появі значної кількості теорій, методів, підходів до вивчення та застосування даних фізіогноміки для визначення особливостей характеру та темпераменту особистості. Розгляд усього обширу інформації стосовно фізіогноміки не дозволяють межі статті, то ж обмежимося характеристикою декількох підходів.

Німецький психіатр Е. Кречмер [11] виділяв типи темпераменту, виходячи з конституції тіла, зазначаючи залежність рис темпераменту від соматичної сфери особистості. Учений виділив три типи конституції тіла: астеничний, пікнічний, атлетичний. Астеничному типу будови тіла характерні слабкі м'язи, видовжена грудна клітка та обличчя. Особи пікнічного типу зазвичай мають випнутий живіт і широку груди. Міцну тілобудову, високий зріст мають особистості атлетичного типу. Астеничному типу конституції відповідає шизотимічний тип темпераменту. Цьому типу темпераменту властиві

прояви таких рис, як замкненість, зосередженість на внутрішньому світі, водночас холодність, подразливість, категоричність у своїх поглядах. Особистостям пікнічного типу притаманний циклотимічний тип темпераменту, який характеризуються нестійкістю нервової системи: від підвищеної емоційності до депресивного стану. Такі люди відзначаються плавністю дій, умінням пристосовуватися до навколишнього середовища. Представникам атлетичної тілобудови відповідає іксотимічний тип темпераменту. Іксотиміки характеризуються стриманістю жестів і міміки, спокійністю, дріб'язковістю.

Французький психолог І. Бурдон представив теорію типів темпераменту у залежності від кольору та повноти виразу обличчя, кольору і густоти волосся, а саме: багатокровний (сангвінічний), нервовий (меланхолічний), жовчний (холеричний), лімфатичний (флегматичний) [15]. Фізіономіст Ф. Лассаль [15] виокремив типи темпераменту в залежності від кольору обличчя, волосся, розміру очей, носа, брів, а саме: жовчно-сангвінічний, жовчно-лімфатичний, жовчно-меланхолійний, сангвініко-лімфатичний, сангвініко-меланхолійний, лімфатико-меланхолійний. Носії жовчно-сангвінічного, жовчно-меланхолійного, сангвініко-меланхолійного мають такі спільні риси: чорне густе волосся, темні очі, густі брови, смуглий або темний колір обличчя. Аналіз класифікацій засвідчив розмитість ознак, адже не всі вчені, письменники, які належать до нервового типу завжди повільні у своїх діях, вразливі та надчутливі, як стверджує психолог. Так, письменник і філософ Жан-Жак Руссо стверджував, що він ніколи не сумував на самоті. Разом із тим, йому приносила задоволення постійна зміна ракурсу своїх дій. Він швидко розпочинав роботу і так само швидко її покидав, не довівши до логічного завершення. Американський письменник Ерл Стенлі Гарднер мав вибуховий і неврівноважений характер, але це не стало на шляху до розвою його творчості. Він став автором багатьох романів, також встиг відкрити адвокатську контору. А французький письменник, художник, театральний критик, архітектор Жан Кокто про себе висловлювався так: «По природі своїй я і не веселий, і не сумний. Хоча можу бути або дуже пригніченим або дуже веселим. У розмові [...] мене дурманяють слова і збуджують думки. Тоді вони приходять вільно, не так, як на самоті» [14, с. 107]. Так, Ч. Ломброзо стверджував, що кожна велика людина може згадати момент у житті, коли вона відчувала себе нещасною чи навпаки – щасливою. Такі перепади настрою є нормою для творчої особистості.

Більш реальною нам видається класифікація В. Шелдона [11], який виділяв типи соматичної конституції залежно від розвитку кісткової та м'язової систем: ендоморфний, мезоморфний, ектоморфний.

Як бачимо, психологи по-різному намагалися визначити характер та темперамент особистості, акцентуючи увагу на окремих аспектах її зовнішності: кольорі шкіри, волоссю, розміру обличчя, грудної клітки, довжини кінцівок, переважанню розвитку кістково-м'язової системи та ін. Зіштовхуємося з тим, що однаковий колір волоссю, очей, брів можуть мати люди абсолютно протилежні за рисами характеру і типами темпераменту. Крім того, ми маємо справу з письменниками – творчими особистостями, психоструктура яких часто виходить за усталені межі традиційного. З огляду на зазначене вище, на перший погляд, бачиться замкнене коло, проте не слід категорично сприймати будь-які результати дослідження. Таким чином, не варто у процесі проведення дослідження послуговуватись одним підходом. Думається, що використовуючи метод накладання різних теорій, підходів у напрямку вивчення психосоматики, можливо досягнути якщо не істини, то принаймні наблизитися до неї.

Звернемося до мегатексту Гр. Тютюнника, який уможливить віднайдення істинних шляхів до визначення характеру і темпераменту митця. Наведемо приклади описів зовнішності Гр. Тютюнника, думається, що окремі з них мають повторюватися у спогадах респондентів.

А. Шевченко зазначає, що Григій Тютюнник був вродливим: «на нього задивлялись перехожі, особливо, ясна річ, жінки. Трохи вищий за середній зріст, обличчя смагляве, виразні карі очі, прямий ніс, чітко окреслені губи, чорнюча хвиляста чуприна з легкою памороззю сивини» [1, с. 10]. І. Климко описує письменника так: «профіль тонко прорисований, ніс з горбинкою, уста – почуттєві, підборіддя – широке: достеменний козак» [5, арк. 8]. М. Григорів пригадує, що Гр. Тютюнник «високий стрункий чоловік, смаглявий, з чорним крилом непокірливого чуба і уважним поглядом карих очей» [2, с. 186]. Р. Іваничуку впав в око «буйночубий брюнет з гордо відкинутою головою і скептичним поглядом чорних очей, в яких, проте, висвітлювалася прихована добродушність» [2, с. 294].

Ю. Мушкетик звернув увагу на очі, які були «журні, зболені, затемнені, але й по-дитячому чисті, хоч який бував поважний у жестах, надто в отій заломленій цигарці: було в ньому багато дитячого, наївного» [2, с. 346]. А В. Шевчук описав очі так: «були

вони темні, як ніч, і в них палахкотіло іскристе полум'я. Ці очі з-під нахмурених брів були глибокі й розумні, проглядало в них щось пошляхетному горде, але й смутне» [2, с. 456]. Поет П. Засенко запам'ятав «рух гордої голови, жест, тихий хрипливатий голос, відчуваєш його грубезну теплу руку на плечі і легенький поцілунок – при зустрічах» [2, с. 275].

Актор Г. Булах, пригадуючи першу зустріч із письменником, описував Гр. Тютюнника так: «на перший погляд здався надто високим. Не знаю чому. Можливо, що йшов згори. Погляд без посміху і метушні. Відвертий, глибокий, без прищурю. Погляд в самісіньку душу» [2, с. 139]. Письменник М. Григорів також пригадує високий зріст письменника, смугле обличчя, чорне, густе й непокірне волосся, карі очі [2, с. 186].

Маємо також добірку унікальних світлин Гр. Тютюнника [1], які засвідчують інформацію друзів про зовнішність письменника.

Узагальнивши дані зазначених методологій, ми дійшли до певних висновків. Використовуючи методологію Е. Кречмера, визначено, що будова тіла Гр. Тютюнника є атлетичною, а тип темпераменту – іксотимічний, але це не зовсім відповідає дійсності, оскільки така людина має бути спокійною, стриманою, і лише в деяких випадках зустрічаються психічні розлади, а Гр. Тютюнник далеко не завжди міг стримувати свої емоції.

Відповідно до теорії І. Бурдона, Гр. Тютюннику притаманні два типи: нервовий і жовчний. Люди нервового типу мають темне волосся, вони надто чутливі. Як стверджує науковець, до таких людей належать письменники, учені, філософи. Свідченням жовчного типу є смуглявість обличчя, густота волосся, вираз обличчя позначений самовпевненістю і рішучістю [14, с. 39].

Відповідно до теорії Ф. Лассалля маємо визнати, що у психоструктурі Гр. Тютюнника наявні три типи темпераменту (жовчно-сангвінічний, жовчно-меланхолійний, сангвініко-меланхолійний); йому дійсно притаманні такі риси, як вразливість, запальність, упертість, настрій частіше сумний, ніж веселий.

На нашу думку, Гр. Тютюннику відповідає мезоморфний тип соматичної конституції (В. Шелдон). Людям цього типу притаманна атлетичність, різкість у діях. Як правило, вони мають соматотонічний характер (сміливість, агресивність, любов до пригод).

Згідно з теорією В. Кулікова зовнішність Гр. Тютюнника має ознаки і художнього, і мислительного типів. У роботі «Індивідуальний тест “Словесний портрет”» В. Куліков продемонстрував біполярність

людських типів відповідно до морфологічних і психологічних особливостей. Згідно з цією теорією Гр. Тютюннику за зовнішніми ознаками властива більшість ознак астеноїдного типу, а за психологічними – відповідно, шизотимічні особливості: шизотиміки мовчазні, почувають себе комфортніше наодинці, у своїх рішеннях безкомпромісні, ідеалісти, схильні до спартанських умов життя.

Свідченням цього є спогади друзів письменника. О. Сизоненко пригадує, що Гр. Тютюнник був «обдарований не лише талантом, а й тією вродою, що її звать мужньою. Твердий погляд, різкий профіль, нехитнута струна. Тому й не уявляється усміхнений – ну, аж ніяк!» [5, арк. 1-2]. Водночас «Григір завжди був зосереджений, навіть інколи зовні похмурий: постійно тривала, не перериваючись, внутрішня робота, робота душі і розуму, сумління та обов'язку» [6, арк. 3]. Також Гр. Тютюнник був «неговіркий – скоріше видавався мовчуном. Високий, він завжди здавався вищим, ніж був насправді, мабуть, через свою вічну виструнченість. Ставний, з розгорнутими, мов крила, плечима і гордо піднятою чубатою головою» [2, с. 376]; «весь він був рівний і завжди напружений, мов нап'ята струна чи тятива. Сміявся рідко. Всміхався ще рідше» [2, с. 377]. Проте, як зазначають друзі письменника, Гр. Тютюнник був хорошим співбесідником, адже він міг вислухати, дати пораду або ж зробити критичні зауваження. Очевидно, варто вказати на надчутливість як домінуючу рису у психоструктурі митця.

Так, більшість друзів письменника у спогадах пишуть про надзвичайну спостережливість і чутливість Гр. Тютюнника. Прогулюючись селом або Хрещатиком, Гр. Тютюнник звертав увагу на речі, які ніхто вже не помічав. Є. Гуцало пригадує одне зі спостережень митця: «А ти помітив: Десна вчора вночі світилась тим світлом, яке послало їй небо... Мабуть, чим ясніша ніч, тим ясніша й Десна... Та й полтавські річки такі самі... А ти пам'ятаєш, як ми позавчора відпливали від Чернігова? Десна петляла так, що сонце в небі над головою – то ліворуч, то праворуч» [2, с. 218]. Також «Григір слухав розповіді зі спокійним та ледь пригаслим лицем, був непоквапливий у рухах, наче вчора перевитратився на емоції» [2, с. 224]. Водночас письменник стверджує, що Гр. Тютюнник мав до всього надзвичайно категоричне ставлення, воно іноді було «надто суб'єктивне й аж надто несправедливе, проте і в такому суворому ставленні виявлялась як його вдача, часто гостро непримиренна, так і тодішній його душевний стан...» [2, с. 230]. Письменник не зважав на присутніх, він говорив тоді, коли хотів і що хотів.

Підтвердження знаходимо в спогадах М. Слабошпицького: «отаким він і стоїть у пам'яті, примовклий на півслові, задуманий і задивлений у щось тільки йому знане, нерушній – тільки теплий віддих легким туманцем здіймається до чола і колошкає вітер непокірну чуприну» [2, с. 392]. Редактор О. Шугай пригадує зустріч із письменником у редакції: «привітавшись, неспішно (він усе робив неспішно, без метушні) підходив до вікна і якусь мить замислено дивився в небо: на вершок телевізійної вежі, яка виднілась ген там, у кінці, а точніше – на початку Пушкінської вулиці» [2, с. 465-466]. Також Гр. Тютюнник зізнавався у листі до П. Малєєва у тому, що він ходив по ставку і «слухав, як гухкає лід спідсподу, як дихає риба крізь очеретяні душники, душа тихесенько співала і любила кожен кущик понад берегами, кожну зірку в небі» [2, с. 441]. Письменник часто писав посеред природи. Зазначимо, що Гр. Тютюнник міг працювати де завгодно, аби тільки навкруги панувала тиша та було що поїсти. І. Маценко, пригадуючи одну із зустрічей з Гр. Тютюнником зазначив, що той зізнався: «Знаєте, як легко думається, коли ніхто й ніщо не заважає» [2, с. 330].

Підтвердження шизотимічних рис знаходимо і в кореспонденції митця. Наприклад, у листі до фотохудожника В. Білоуса від 28 квітня 1975 р. Гр. Тютюнник зізнається: «Дивишся, дивишся інколи на людей, на їхні клопоти, роботу, на їхній щоденний практицизм, і такий розпач огорне душу, що покинув би, лишив би чистим папір, не щеміло б у грудях, не давило за горло, як було мені майже за кожною оповідкою, – покинув і одійшов геть. Але я вже твердо знаю, що за тими клопотами людськими, за їхнім практицизмом є прекрасні душі і треба добуватись до них, бо інакше не можна, інакше всі ми будемо самотніми...» [13, с. 146], що є проявленням шизотимічної риси – ідеалізму. Здається, письменника ніколи не полишала думка про людську доброту, чесність і порядність.

Поряд із добродушністю варто вказати на безкомпромісність та педантичність Гр. Тютюнника. У спогадах багатьох друзів читаємо, що Гр. Тютюнник завжди був охайно вдягнений, одяг випрасуваний, а на робочому столі завжди був порядок. Так, у спогадах письменника Г. Булаха читаємо: «В його кімнаті на робочому столі ніколи не було нічого зайвого» [2, с. 160]. Письменник П. Засенко пригадує, що Гр. Тютюнник рідко скаржився на тиск влади, адже «він був гордим і на люди знову виходив з піднесеною головою, коректний, в чистій сорочці, в строго випрасуваному костюмі» [2, с. 285].

Є. Гуцало один із тих, хто вказує на категоричність суджень митця. Письменник не приймав жодних виправдань від колег по перу, якщо їхні вчинки суперечили його поглядам. Гр. Тютюнник жив у несприятливий час для розвою творчості, висловлення власних думок. Але це не зупиняло його писати правдиво, без вкраплень ідеологічності, потурання владі. В. Дрозд вказує на те, що Гр. Тютюнник належав до тих людей, які в будь-яку епоху, за будь-яких обставин залишаються чесними. Є. Гуцало пригадує випадок: «не міг дарувати одному нашому видатному, мало не геніальному поетові багатьох його віршів, написаних у часи культу особи. Я закликав до милосердного ставлення до цього поета тонкої душевної структури, адже всілякі життєвих обставин – не для таких тонких душевних структур, але Григійр був невблаганний» [2, с. 234]. Літературознавець В. Дончик стверджує, що у поведінці письменника іноді спостерігали навіть «перехльости» [2, с. 252]. Так, «правдивим Григійр захоплювався, а все інше, навіть те, що ми звично оцінюємо «загалом непогано», називав різко й категорично «брехня» і не меншою мірою сердився на всілякі обмовки, дипломатичні застерігання-вихиляння, половинчасті оцінки» [2, с. 253].

Як бачимо, складність психоструктури Гр. Тютюнника сприяла виробленню таких індивідуальних рис, як імпульсивність, впертість, надмірна рішучість, категоричність, доброта, наївність, вразливість, щедрість.

Отже, застосування психофізіологічного підходу дало змогу визначити прикметні риси характеру та темпераменту Гр. Тютюнника. Такий підхід засвідчив, що психоструктура творчої особистості не завжди підпорядковується загальноприйнятим теоріям визначення психосоматичної сфери індивідуальності. Досягнення істини можливе лише шляхом аналізу усіх можливих методів у напрямку вивчення індивідуально-психологічних якостей особистості митця. Таким чином, використання психофізіологічного підходу у сфері літературознавства сприятиме глибшому розкриттю психеї письменника, а в подальшому – його художнього доробку, що й визначає перспективу наступних досліджень.

Список використаних джерел

1. Білоус В. Григійр Тютюнник у фотографіях Володимира Білоуса: Фотоальбом / Володимир Білоус / [упоряд. фотографій та розробка макета В. М. Березового; упор. текстів П. П. Масенка; худож. оформ. макета Д. В. Мазуренка]. – К. : Твім інтер, 2005. – 80 с.
2. Вічна загадка любові : Літературна спадщина Григора Тютюнника. Спогади про письменника / [упоряд. А. Шевченко]. – К. : Рад. письменник, 1988. – 495 с.

3. Даниленко В. Г. Архетип, монотип, стереотип як формотворчі структури художнього тексту (на матеріалі прози Григора Тютюнника) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Теорія літератури» / В. Г. Даниленко. – К., 1994. – 20 с.
4. Зборовська Н. В. Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури : [монографія] / Н. В. Зборовська. – К. : «Академвидав», 2006. – 504 с.
5. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, ф. 299, спр. № 2255, арк. 8.
6. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, ф. 299, спр. № 2628, арк. 1–3.
7. Козлов А. В. Психопоетика оповідання Г. Квітки-Основ'яненка «Знахарь» / А. В. Козлов // Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка. – 2011. – № 6. Ч. 1. – С. 85–90.
8. Михида С. П. Психопоетика українського модерну: Проблема реконструкції особистості письменника : [монографія] / С. П. Михида. – Кіровоград : «Поліграф-Терція», 2012. – 352 с.
9. Островська А. С. Форми вираження авторської свідомості в творчості письменників нової генерації к. XIX – п. XX ст. (на матеріалі малої прози В. Стефаніка, О. Кобилянської, М. Коцюбинського) : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.06 / Островська Алла Степанівна. – Донецьк, 1999. – 205 с.
10. Пархета Я. В. Характер у структурі особистості Григора Тютюнника (на матеріалі епістолярю та спогадів) / Я. В. Пархета // «Література світу: поетика, ментальність і духовність»: [зб. наук. праць]. – Кривий Ріг, 2013. – Випуск 3. – С. 213–221.
11. Психологія : [підручник] / [Трофімов Ю. Л., Рибалка В. В., Гончарук П. А. та ін.] ; за ред. Ю. Трофімова. – К. : Либідь, 2008. – 560 с.
12. Скляр І. О. Психопоетика творчості Валер'яна Підмогильного : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література» / І. О. Скляр. – Х., 2012. – 20 с.
13. Тютюнник Г. Бути письменником: щоденники, записники, листи [передм., упорядкув. О. Неживого]. – К. : Ярославів Вал, 2011. – 440 с.
14. Унесенные талантом или Ни дня без строчки: Классики и современники о тайнах творчества, секретах писательского труда, и не только / [сост., вступ. ст., пояснения в тексте Н. Битман]. – К. : «Воля», 2006. – 296 с.
15. Щекин Г. В. Визуальная психодиагностика и ее методы : [учебно-методическое пособие] / Г. В. Щекин. – К. : МАУП, 1996. – 140 с.
16. Юрова І. Ю. Творча особистість І. Костецького у літературному дискурсі II половини XX століття: автореф. дис на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література» / І. Ю. Юрова. – Х., 2007. – 20 с.

References

1. Bilous V. *Hryhir Tiutiunnyk u fotohrafiiakh Volodymyra Bilousa* [Hryhir Tiutiunnyk in Volodymyr Bilous' photos]. Kiev, 2005, 80 p. (in Ukrainian).
2. *Vichna zahadka liubovi : Literaturna spadshchyna Hryhora Tiutiunnyka. Spohady pro pysmennyyka* [uporiad. A. Shevchenko]. [The constant riddle of

- love. H. Tiutiunnyk's literary heritage. Memories about the writer]. Kiev, 1988, 495 p. (in Ukrainian).
3. Danylenko V. H. *Arkhetyp, monotyp, stereotyp yak formotvorchi struktury khudozhnoho tekstu (na materialy prozy Hryhora Tiutiunnyka)* [Archetype, monotype, stereotype as formational structures of artistic texts (based on materials of Tiutiunnyk's fiction)]. Extended abstract of PhD dissertation (Literary theory). Kiev, 1994, 20 p. (in Ukrainian).
  4. Zborovska N. V. *Kod ukrainskoi literatury: Proekt psykhoistorii novitnoi ukrainskoi literatury* [Code of ukrainian literature: The project of psychohistory of modern ukrainian literature]. Kiev, 2006, 504 p. (in Ukrainian).
  5. *Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho* [The Institute of manuscript of National library of Ukraine named after V. I. Vernadskyi] f. 299, spr. № 2255, ark. 8. (in Ukrainian).
  6. *Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho* [The Institute of manuscript of National library of Ukraine named after V. I. Vernadskyi] f. 299, spr. № 2628, ark. 1–3. (in Ukrainian).
  7. Kozlov A. V. *Psykhopoetyka opovidannia H. Kvitky-Osnovianenka «Znakhar»* [Psychopoetics of G. Kvitka-Osnovyanenko's story "Sorcerer"] In: *Visnyk LNU im. T. Shevchenka*, 2011. – № 6. Vol. 1. – pp. 85–90. (in Ukrainian).
  8. Mykhyda S. P. *Psykhopoetyka ukrainskoho modernu: Problema rekonstruktsii osobystosti pysmennyka* [Psychopoetics of ukrainian modern. The problem of reconstruction of writer's personality]. Kirovohrad, 2012, 352 p. (in Ukrainian).
  9. Ostrovska A. S. *Formy vyrazhennia avtorskoi svidomosti v tvorchosti pysmennykiv novoi heneratsii k. XIX – p. XX st. (na materialy maloi prozy V. Stefanyka, O. Kobylianskoi, M. Kotsiubynskoho)* [The ways of expression author's consciousness in creative work of the writers of new generation (based on the material of little poetry of V. Stefanyk, O. Kobylianska, M. Kotsyubynskyi)]. PhD dissertation (Literary theory). Donetsk, 1999, 205 p. (in Ukrainian).
  10. Parkheta Ia. V. *Kharakter u strukturi osobystosti Hryhora Tiutiunnyka (na materialy epistoliaruu ta spohadiv)* [Character in the structure of Hryhir Tiutiunnyk's personality (based on the correspondence and the memories)] In: *«Literatura svitu: poetyka, mentalnist i dukhovnist»*, 2013. issue 3, pp. 213–221. (in Ukrainian).
  11. *Psykholohiia* [Trofimov Iu. L., Rybalka V. V., Honcharuk P. A. [Psychology]. Kiev, 2008, 560 p. (in Ukrainian).
  12. Skliar I. O. *Psykhopoetyka tvorchosti Valeriana Pidmohylnoho* [Psychopoetics of creative work of Valeryan Pidmogylnyi]. Extended abstract of PhD dissertation (Ukrainian literature). Kharkiv, 2012, 20 p. (in Ukrainian).
  13. Tiutiunnyk H. *Buty pysmennykom: shchodennyky, zapysnyky, lysty* [Tiutiunnyk H. To be a writer: dairies, notebooks, letters]. Kiev, 2012, 440 p. (in Ukrainian).
  14. *Unesennye talantom ili Ni dnia bez strochki: Klassiki i sovremenniki o tainah tvorchestva, sekretah pisatelskoho truda, i ne tolko* [Gone with the talent or not a day without a line. Classics and modernists about the mystery of creative work, secrets of writer's work etc.]. Kiev, 2006, 296 p. (in Russian).

15. Shchekin G. V. *Vizualnaia psihodiagnostika i ee metody* [Visual psychodiagnosis and its methods]. Kiev, 1996, 140 p. (in Russian).
16. Yurova I. Iu. *Tvorcha osobystist I. Kostetskoho u literaturnomu dyskursi II polovyny 20 stolittia* [I. Kostetskii creative personality in the literary discourse of the II half of the twentieth century]. Extended abstract of PhD dissertation (Ukrainian literature). Kharkiv, 2007, 20 p. (in Ukrainian).

Яна Пархета. Психопортрет Грыгора Тютюнника: корреляция психосоматики и характера. В статье предложен психофизиологический подход к анализу психопортрета писателя. Очерчены и проанализированы основные теории типов личности, основанные на особенностях телосложения. На материале описаний внешности Гр. Тютюнника, фотографий, воспоминаний о писателе, обозначены черты его характера и темперамента. Применение психофизиологического подхода к анализу психопортрета писателя, по мнению автора, способствует определению отличительных черт характера и темперамента Гр. Тютюнника. В процессе проведения исследования такой подход показал, что психоструктура творческой личности не всегда подчиняется общепринятым теориям определения психосоматической сферы индивидуальности. Достижения истины возможно лишь путем анализа всех возможных методов в направлении изучения индивидуально-психологических качеств личности писателя. Таким образом, использование психофизиологического подхода в сфере литературоведения будет способствовать более глубокому раскрытию психеи писателя, а в дальнейшем – его художественных произведений.

Ключевые слова: психопортрет, психосоматика, психофизиогномика, характер, темперамент.

Yana Parheta. Psychoportrait of Gr. Tiutiunyk: Correlation of Psychosomatics and Character. The article suggests a psychophysiological approach to the analysis of artist's psychoportrait. Defined and analyzed the basic theory of personality types based on features constitution. On the material of Gr. Tiutiunyk's description, photos, memories about the writer outlined the character traits and artist's temperament. Application of psychophysiological approach to the analysis of psychoportrait of artist, in writer's opinion, helps to determine the distinguishing character traits and temperament of Gr. Tiutiunyk. In the process of research, this approach showed that creative personality of psychostructure did not always subordinate to the definition generally accepted theories of psychosomatic sphere of individuality. Achieving the truth is only possible through the analysis of all possible methods in the study of individual psychological characteristics of the artist's individuality. Thus, the use of psycho-physiological approach to literary studies contribute to a better disclosure of writer's psychology, and in the future – its artistic heritage.

Keywords: psychoportrait, psychosomatics, psychofiziognomika, character, temperament.

Стаття надійшла до редакції 25.09.2015 р.